

Prizorišče festivala: stara sinagoga / Tranzit House.
Foto: Manca Filak, Cluj-Napoca, 11. 8. 2018.

Diskusija po projekciji filma Lukomir, moj dom.
Foto: Tiiia Grøn, Cluj-Napoca, 14. 8. 2018.

MEDNARODNI FESTIVAL ETNOGRAFSKEGA FILMA NAFA 2018

Cluj-Napoca, Romunija, 11.–15. september 2018

Mednarodni znanstveni festival etnografskega filma NAFA (Nordic Anthropological Film Association), ki (tudi kot znanstvena konferenca) poteka že od konca sedemdesetih let prejšnjega stoletja, je bil leta 2018 v Romuniji, in sicer v mestu Cluj-Napoca (ali madžarsko Kolozsvár), središču madžarske manjšine na območju gozdnate pokrajine Transilvanije. Filmski festival NAFA so organizirali UiT (Arctic University of Norway) in člani romunskega kolektiva Tranzit House, sicer samoorganiziranega kulturno-umetniškega društva, ki že od srede devetdesetih let neprofitno deluje v prostorih stare sinagoge. Kolektiv, katerega člani so bili ključnega pomena za izvedbo festivala, je številčno manjši, a kljub težkemu finančnemu položaju, ki zavira lažje in bolj tekoče delovanje društva, izredno zagnan. Prostovoljci, organizatorji in profesorji s tamkajšnje univerze Babeş-Boyai so skrbeli za festival, ki se je začel s predstavitvijo nedokončanih vizualnih raziskav

posameznih raziskovalcev (Eddy Appels, Leonard Kamerling, Christian Suhr, Orsolya Veraart, Peter Ian Crawford, Jan Ketil Simonsen). S tem se je že prvi dan odprl prostor diskusije o različnih etičnih, epistemoloških, tehničnih in metodoloških dilemah, ki se lahko pojavijo med raziskovanjem s kamero.

Selektorji festivala so bili Peter Ian Crawford, Orsolya Veraart, Catarina Alves Costa, Knud Fischer-Møller in Alyssa Grossman, ki so (večinoma) tudi prisostvovali projekcijam. Med 24 izbranimi filmi sta bila tudi dva slovenska, in sicer Lukomir, moj dom (avtorja Manca Filak in Žiga Gorišek) ter V Lazu (avtor Miha Peče). Tako sva bila z Žigo Goriškom ne samo del občinstva, ampak tudi udeleženca festivalskega programa. Vsekakor sta ključna dela festivala NAFA dialog in povezovanje, saj se med dogodkom samim zbližajo antropologi, vizualni etnografi, raziskovalci iz drugih znanstvenih disciplin in tudi z različnih koncev

* Manca Filak, magistrica etnologije in kulturne antropologije, mlada raziskovalka, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje, Novi trg 2, 1000 Ljubljana; manca.filak@zrc-sazu.si.

sveta (Nigerije, Japonske, Aljaske, Evrope itn.). Festival-ski dnevi so prežeti z ogledi filmov, intenzivnimi diskusijami, gorečimi zagovarjanji mnenj, večernimi neformalnimi druženji, s spoznavanjem mesta in predvsem pogovori. Dragocena je tudi izmenjava številnih medgeneracijskih izkušenj s terenskim delom, z raziskovanjem, vizualnimi produkcijami in s festivali, ki si jih sicer zaradi posebnosti svojega dela težko delimo na podobno strokoven in hkrati neformalen način.

Veliko udeleženih avtorjev je bilo šolanih dokumentaristov oziroma režiserjev. Posledično so se tudi filmi razlikovali v produkciji (močnejša financiranja) in pristopu (dokumentarni observacijski filmi, kjer snemalec posega v dogajanje in vodi protagoniste), kar je sprožalo polemične diskusije, saj se je v njih, kljub temu da so izražali določeno antropološko razumevanje ali podajali določeni uvid v specifično realnost, vseeno prepoznalo, da izhajajo predvsem iz kreativnega scenarija in estetizacije. S tem so se odprla številna razpravljajna o vrednosti etnografskega filma in njegovi specifičnosti. Seveda v tem kontekstu ni šlo za vprašanje raznovrstnosti žanrov (ki so nujni za razvoj in raznolikost), ampak predvsem za epistemološka in metodološka vprašanja reprezentacije. Če bi morala izpostaviti nekaj filmov, ki mi bodo ostali v spominu, so to npr. *The Land of Love* (Livo Niglas, 2016), ki nas popelje skozi boj nenetskega aktivista proti odvzemanju zemlje s strani naftne korporacije; *Imprisoned Lullaby* (Rossela Schillaci, 2016), intimni portret zapornice v Italiji s perspektive njenih otrok, ki skupaj z njo odraščajo v zaporu; ter *Wives* (Lisbet Høltedahl, 2017), ki je prikaz kompleksnosti vsakdanjega življenja poligamne družine v Kamerunu in rezultat avtoričine longitudinalne raziskave. Zanimiv je bil tudi krajši film *Even Asteroids are not Alone* (Jón Bjarki Magnússon, 2018), popestritev pred-

vsem zaradi sodobnejšega pojava (oblikovanje skupnosti »gamerjev«) in pristopa (ki ga avtor poimenuje »intergalaktična etnografija«).

Poleg glavnemu programu je bil zadnji dan v sodelovanju z oddelkom madžarske etnografije in antropologije (Univerza Babeş-Boyai) pod vodstvom Csille Könczei namenjen projekcijam lokalnih avtorjev. Film nekoliko starejšega datuma (začetek devetdesetih let) so razgajali številne takratne socialne stiske predvsem romske skupnosti. V ospredje bi postavila dva romunska filma iz drugega tematskega sklopa, ki sta razvnela intenzivnejšo diskusijo: *Swamp Dialogs* (Ildikó Zonga Plájás, 2015), ki je bil leta 2015 tudi del slovenskega festivala DEF, in *Lives among Waters* (Oana Ivan, 2016). Oba se ukvarjata z življenjem ljudi na porečju Donave v Romuniji. *Swamp Dialogs* kot vizualna etnografija odstira kompleksnost in konflikte življenja ribičev na območju, ki je reguliran z Unescovim seznamom svetovne kulturne dediščine in je v tem smislu bolj prikaz konteksta določenega načina življenja. *Lives among Waters* je na drugi strani zanimiv in refleksiven vpogled v osebne odnose, ki se med dolgotrajno terensko raziskavo razvijejo med antropologom, antropologinjo in člani skupnosti.

NAFA 2018 mi bo ostala v spominu tudi zaradi intenzivnega filmskega programa. Projekcije so potekale od jutra do večera, kar je pomenilo dobrih osem do deset ur ogledov dnevno. V zgolj štirih festivalskih dneh so se zvrstile številne filmske projekcije, ki so z diskusijami ob koncu filma naslovile več aktualnih metodoloških zagat vizualne etnografije. Lahko rečem, da smo med konstruktivnim razpravljanjem prišli vsaj do nekaterih skupnih in sporazumnih zaključkov.

